

Kafan Güzelse Hayat da Güzeldir

*Güzelliğin on para etmez
Bu bendeki aşk olmasa*

*Çoğunluk, aklın egemen olmadığı bir
havzada kâğıt parçacıklarına iliştirilmiş
bağlantısız notları okuyor gibidir.*

Bir yerlerde bir şeyler olduğunda, davranışlarımıza yön veren unsur, orada olup bitenin ne olduğundan çok, onu nasıl algıladığımızdır. “Güzelliğin on para etmez / Bu bendeki aşk olmasa” dizeleri, sözünü ettiğimiz algı farklılığını çok iyi anlatır.

Alkole ya da esrara yatırılmış beyinlerin, davranışlarının nasıl farklılaştığı, çoğumuzun deneyimlediği olup bitenler arasındadır. Bu farklılaşma, var olan duygu ve davranışların artması yönünde olabileceği gibi tam zıddı yönde de olabilir.

Çok net anımsamamakla birlikte sanırım 2010 yılı ağustosunda karşılaştığım bir adam, bende önce tedirginlik, sonrasında şaşkınlık etkisi yarattı. Kafedeydik ve o adam ha bire ağzını yayıp toparlamakta zorluk çekerek anlatıyordu. Susmak bilmiyordu. Acayip nükteli cümleler kurup çevremdeki herkesi gülmekten kırıyordu. Çok geçmeden beni de esaretine aldı. Şaşkınlığımın soluk aldığı bir an, yanımdaki kişiye diğerlerinin duymayacağı bir tonda “alkol aldığında hep böylemi olur” diye sorduğumu anımsıyorum. Cevap şaşkınlığımın artmasına neden oldu. “Ağzına içki sürmemiştir” ya da “ne bileyim uyarıcı falan

da mı almıyor” diye arkası gelmeyen sorularıma verilen yanıt hep aynıydı. “O tip şeylerle işi olmaz” denilen bir tip. Netleşmek için beyni alkole batırılmış adama aynı soruları yönelttim. Cevap değişmedi. Alkolü denge, koordinasyon ve davranış sorunlarına yol açacak denli yoğun alan kişilerdekine benzer kıvamdaki ağız hareketleri ile nükteli “hayır” yanıtı verdi. O hep böyleymiş, kendini bildi bileli.

Beynim izledikleri ve aldığı yanıtlarla hep bu türden anlarda yaptığı gibi koşuşturmaya başladı. Diğer zamanlar da mı? Kurak topraklar ya da sessiz bir çöl gibi. Verimsiz ve ürünsüz. Beynimin çalışma prensiplerini, üniversitenin ilk yıllarında fark etmiştim. Ya konuşurken ve yazarken ya da dinler ve izlerken yeni şeyler keşfedebiliyor, ne bileyim daha yaratıcı oluyordu. Bu anlar dışında geniş getirmekten öteye geçemiyordu. Hiçbir yere varamıyordu. Yalnız anlarımda, ‘dalıp gittiğimde’, gerçekte, geniş getirme fazına geçtiğimde, dışarıdan ‘düşünceli’ olarak algılanıyordum. Gerçekte ise ‘mala’ bağlıyordum. Bugün de çok bir şey değil, hiçbir şey değişmedi. Malzeme bu işte!

Bu adamın, içtiği alkolü kendi kendine üreten bir beyni vardı. Sinirsel network ağı ve programı ile alkol almış bir beynin algı ve duygu halini yaşayan bu adam, şanslı biri miydi? Onu kıskanmalı mıydım? O, türünün ender ya da tek örneği miydi?

Zaman yaratıp beyninde alkol membaı olan ‘şanslı adamla’ sohbete giriştim. Yeni bir kara keşfetmiş gezgin heyecanım düşük tonajlısını yaşıyor gibiydim. Ama çok çok az. Benim beynim “bir bakalım...” diyerek bakar her şeye. Tutku kadranı düşük bir beyin.

Hep böyle miymiş? Ailede ya da yakın akrabalarında da alkolle kutsanmış beyni olanlar var mıydı? Hangi durumlarda ne tip tepkiler veriyor ve olup bitenleri nasıl algılıyordu? Böyle olmak nasıl bir şeymiş? Böyle olmayı değil de farklı biri olmayı seçebilir miymiş? İnsan ruhunu

neyin şekillendirdiğine ya da nasıl şekillendiğine dair ona ulaşan ve ulaştırılanlar ölçüsünde, yanıtlar verdi. Sorulara bakıp, bu diyalogun akademik bir dille yapıldığı zannına kapılmanızı istemem. Yüzde yüz kahvehane dili ile gerçekleştirilmiştir.

Babasının birebir kopyasıymış, tavırları ve konuşması babasının nasılsa, onunki de öyleymiş. “Erkek dayıya çeker diyorlar ama ben babaya çektim” diyor. O da içinde olduğu çoğunluğun yaptığı gibi, ben şuna ya da buna çektim dese de sonrasında anlattığı hayat hikayesi, kendi mizaç yazgısını kaleme aldığı bir hikâye. O da çoğunluk gibi birbirine zıt bilgileri endişesiz ve pervasızca bir arada kullanabiliyor. Sanki o bilgiler ona zımbalanmamış da o bilgileri o keşfetmiş gibi bir hava içinde. Sadece konuşuyordu, ama anlatmıyordu. Anlatmak bir kurgu gerektirir. Neden sonuç ilişkisi kadar, bir süreç ve bütünlük ister.

Çoğunluğumuz, aklın egemen olmadığı bir havzada kâğıt parçacıklarına iliştilirilmiş bağlantısız notları okuyor gibiyizdir.

Adamımız, bugünkü coşkusu, mizah duygusu, olaylara bakışı sanki ona aitmiş ve o öyle istediği için öyleymiş gibi bir söylev de çekmeyi ihmal etmedi. İçinde bulunduğu, yani ait olduğu diğer çoğunluğumuz gibi.

Adamımızın, geçmişten bugüne gelen hayatı ve sahip oldukları düşünüldüğünde bir tezat var gibiydi. Bu tezat, dün de bugün de aynı yanlış bilgi ile aşıyor. ‘Küçük şeylerden, ayrıntılardan gülümsenebilecek bir şeyler bulup çıkarma’ yeteneği bilgisi. Ve bu becerinin kazanılabilir bir şey olduğuna ilişkin gerçek dışı söylev devam ediliyor. Oysa gözden kaçan ya da kaçırılan bir şey var, çoğunluk zaten böyle. İlla çoğunluğun ağzını yayarak konuşması ve ağız dolusu kahkaha atması gerekmiyor ki. Yürek dolusu ağlamak ve bunalmak da aynı şey aslında.

Çoğunluğumuz ya var olanla uyumsuz, diğer bir deyişle gerçeklikten kopuk, ya da aklın, varlığını hissettireme-

diği duygulara sahibiz. Hal böyle olunca, yaşadığı hayata ve doğada olup bitenlere aklın değil de gerçeği ters yüz edebilen duygunun gözü ile bakar çoğunluğumuz. Mutluluğumuz da mutsuzluğumuz da abartılı ya da kopuktur. Bu bizi güçlü yaptığı gibi güçsüzde yapar. Gerçeğin soğuk ve acımasız yüzünden muafız. Beynimizden geçen düşünceyi ve hissi gerçek olarak algılar ve ona göre tepki veririz. Geleceğe ilişkin, realite ile uyumlu bir kaygımız yoktur. Kaygılarımız genellikle o ana aittir ve gerçeklikle orantılı değildir. Pireyi deve, deveyi pire gibi algılarız. Anı yaşar sonrasına dair bir planımız yoktur. Geçmişlerimiz olmadığı gibi geleceklerimiz de yoktur, çoğunluğu-muzun. Olduğunu söyleyen ya da iddia edenler de çoğunluğu-muz içindeki azınlıklardır. Zekâ ve yetenekleri ile mizaçlarımızın yeterlilik ve yetersizliklerinin rasyonel bir karşılığı yoktur. Ya etrafını aydınlatamayacak sönük bir kor ya da doğayı tutuşturacak bir alev topu gibi yaşarız kendi gerçeğimizi. Nerde durduğumuz, neyi yapıp yapamayacağımız ilişkin bir sezi ya da öngörümüz yoktur. Yalnızca yaşar, soluk alır ve yaparız.

Adamımız, neredeyse kesintisiz matrağa bağlamış, alkolle yıkanmış bir beyne ve ‘güzel bir kafaya’ sahipti. O da içinde yer aldığı diğer çoğunluğu-muz gibi, yabancı olduğumuz hayatı ve doğayı, yine yabancı olduğumuz hayatın ve doğanın dilinden değil de elit bir yönetici zümrenin çevirmenliğinden okuyor. Aslında bu okuma işi de oldukça yüzeysel ve derinliğine ilerleyen kök dallardan yoksun. Çoğunluğu-muz inançsızdır. İnanç için zaruri sınırsel network ve programdan yoksundur. İncamız, ezberletilene kaydedebildiğimiz hafızanın kapasitesi ve o hafızanın kalıcılık düzeyi ile sınırlıdır. Bir inancın yerini başka bir inancın alması bir daktilo tuşu kadar yakındır.

Korkularımız, kaygılarımız, hüznünüz, kederleriniz, hazlarınız, arzularınız, şüpheleriniz, mutluluklarınız ve mutsuzluklarınız ile gerçekle orantısız bir beyin perfor-

mansına sahipseniz ‘hayat size güzeldir’, bir başka deyişle ‘kafanız güzelse hayat da güzeldir’.

Son zamanlarda, sosyal medyada paylaşılan video kliplere rastlıyorum. Adamın ya da kadının biri biteviye konuşuyor. Birbiri ile bağlantısız cümle ve cümlecikler ile ha bire bir şeyler söylüyor. Konuşması hiçbir yere varmıyor. Rotasız, plansız serseri bir mayını andıran cümleler ağzından akıyor gibiler. Sözcüklerin üzerine bindiği duygu dalgaları, keyif veren bir aktivite içindeymiş gibiler. Bu videolara iliştirilen “o kafadan istiyorum” notları, bile rek ya da bilmeyerek bir gerçeğin altını çiziyorlar. Metcezir mizaç, aşağı fazın eğitici olmayan, acıtan, huzursuzlaştıran, bunaltan duyguları yerine, yukarı fazın yüzeysel de olsa coşkusunu, neşesini talep ediyordu. İnsanlığın çoğunluğunu oluşturan metcezir mizacın aksine, azınlıktaki yaprak dökmeyen mizaç gerçeklikten bağışık değil. Tehlikeyi sezebilme ve sonrasını düşünerek ya da hesaplayarak yaşamak zorunda oluşu, onun ‘kafasının güzel olmasının’ önündeki en büyük engel.